

Kutoka kwa Abuu Mussa Al-Ash-Ariyy (r.a) kutoka kwa Mtume (s.a.w) amesema,

1

Mfano wa aliyonituma kwayo Allah (s.w) miongoni mwa uongofu na elimu, ni kama mfano wa mvua nyingi iliyonyesha katika Ardhi Fulani,

2

Ikawa Ardhi hiyo ni safi ikapokea maji na kuotesha mazao na mimea.

3

Na ikawa sehemu nyingine ni kavu ikapokea maji, na Mwenyezi Mungu akawanufaisha watu kwa mvua hiyo wakanywa na wakanyweshesha mifugo na wakalima mazao.

4

Na ikanyesha sehemu nyingine ya ardhi, hakika sehemu hiyo ni jangwa halihifadhi maji na wala halioteshi mimea

5

Basi huo ni mfano wa mtu aliopewa utambuzi katika dini na mwenyezimungu akamnufaisha na yale aliyonitumanayo kwayo, akayatambua na akawaelimisha watu wengine, na mfano wa Yule ambaye hakuyapa kipaumbele wala hakukubali mwongozo wa mwenyezimungu ambao nimetumwa kwao. (Imepokelewa na Imam Bukhari na Muslimu)⁽¹⁾.

1 Al-Bukhari (79) na Muslim (2282)

Ayah

﴿Na ardhi njema, yenye udongo wa rutba, hutoa mimea yenye kukua vizuri yenye uhai, kwa idhini ya Mola Mlezi wake. Na ardhi mbaya haitoi ila mimea michache, isiyo na faida, tena kwa shida. Na hivyo ndivyo tunavyozipambanua Ishara (Aya) kwa watu wanao shukuru.﴾ [Surat Al-A'raf: 58].

﴿Nitawatenga na Ishara zangu wale wanao fanya kiburi katika nchi bila ya haki. Na wao wakiona kila Ishara hawaiamini. Wakiiona njia ya uwongofu hawashiki kuwa ndiyo njia; lakini wakiona njia ya upotofu wanaishika kuwa ndiyo njia. Hayo ni kwa sababu wamezikanusha Ishara zetu, na wameghafilika nazo.﴾ [Surat Al-A'raf: 146].

﴿Mfano wa makundi mawili ni kama kipofu na kiziwi, na mwenye kuona na Anasikia. Je, wawili hawa wanakuwa sawa kwa kufananishwa? Basi, je, hamfikiri?﴾ [Surat Hud: 24].

﴿Ameteremsha maji kutoka mbinguni. Na mabonde yakamiminika maji kwa kadiri yake. Na mafuriko yakachukua mapovu yaliyokusanyika juu yake. Na kutokana na wanavyoyayusha katika moto kwa kutaka mapambo au vyombo hutokea povu vile vile. Namna hivyo Mwenyezi Mungu ndivyo anavyopiga mifano ya Haki na baat'ili. Basi lile povu linapita kama takataka tu basi. Ama kinacho wafaa watu hubakia kwenye ardhi. Hivi ndivyo Mwenyezi Mungu anavyo piga mifano.﴾ [Surat AR-RAA'D: 17].

﴿Na atakaye jiepusha na mawaidha yangu, basi kwa yakini atapata maisha yenye dhiki, na Siku ya Kiyama tutamfufua hali ya kuwa kipofu. 125. Aseme: Ewe Mola wangu Mlezi! Mbona umenifufua kipofu, nami nilikuwa nikiona? 126. (Mwenyezi Mungu) atasema: Ndivyo vivyo Ziikufikia ishara zetu, nawe ukazisahau; na kadhaalika leo unasahauliwa.﴾ [Surat Taha: 124-126].

﴿Na hiyo ni mifano tunawapigia watu, na hawaifahamu ila wenye elimu.﴾ [Surat Al-Ankabut: 43].

Msimulizi

Ni Abuu Muusaa Abdullahi Ibn Qays Ibn Sulaym Ibn Hudhdhwaari Ibn Harbi Ibn A'mir Ibn Ash-Ar Al-Ash-Ariy, kiongozi mkubwa, mwana fiqhi, (msomi wa sheria ya dini), swahaba wa Mtume wa Mwenyezi Mungu rehema na amani ziwe juu yake, mwenye kuhama mara mbili: kuhamia habeshi na kuhamia madina (mji wa Mtume) alikuwa kiongozi katika mji wa basra katika ukhalifa wa Umaru Ibn Al-Khatwab (R. A) akawafundisha watu wa basra na akawapatia utambuzi juu ya dini yao, na akawasomesha qur'ani tukufu (kitabu cha Allah) na alikuwa ni bora sana katika maswahaba wa Mtume (s.a.w) kwa sauti ya kuiso-ma qur'ani tukufu. Alikufa mwaka (50:h)⁽¹⁾.

Muhtasari

Arefananisha Mtume wa Mwenyezi Mungu rehema na amani ziwe juu yake hali za watu katika kupokea mwongozo ambao ameuteremsha Mwenyezi Mungu (s.w) juu ya Mtume wake Muhammad (s.a.w). Katika watu yupo miongoni mwao aliouhifadhi na kuuheshimu, na akafahamu yaliyomo katika mwongozo huo, na akaufanyia kazi, basi akainufaisha nafsi yake na akawa sababu ya kumnufaisha mwengine. Na katika watu kuna mtu anahifadhi elimu kwa ajili ya mtu mwingine zaidi kuliko ufahamu wake mwenyewe, na katika watu kuna watu wameipuza elimu, wakawa hawakunufaika wenyewe wala hawakuwanufaisha wengine wasiokuwa wao.

1 Rejea tafsiri yake katika: "Maarifaat al-Sahaba cha Abu Naim" (4/1749), "Kunasibishwa katika kuwajua Maswahaba kwa Ibn Abd al-Bar" (4/1762), "Asad al-Ghaba cha Ibn al.-Atheer" (5/306).

Ufahamu

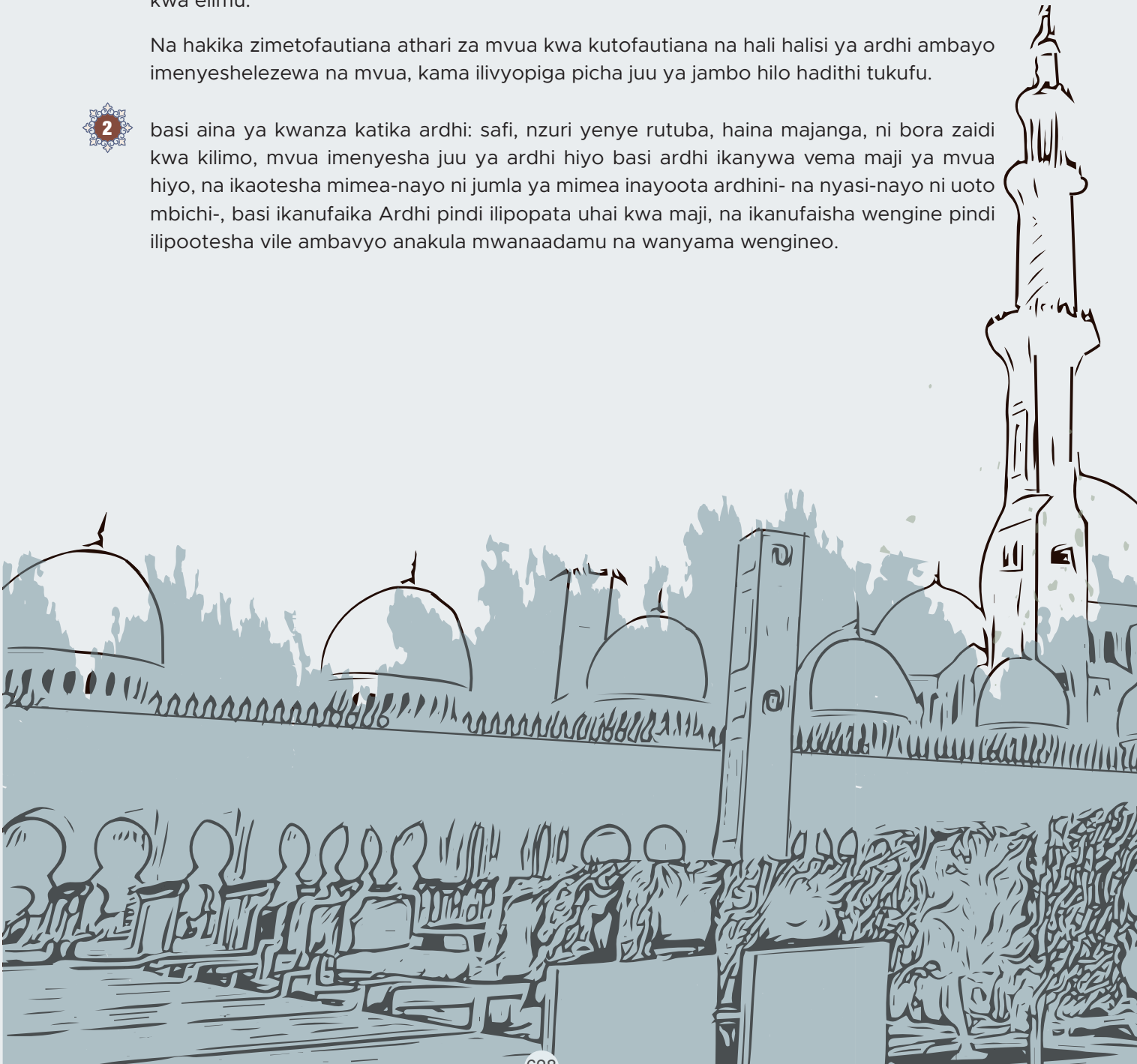
1

Anapiga picha Mtume wa Mwenyezi Mungu rehma na amani ziwe juu yake hali za watu juu ya kuipokea na kuikubali elimu ambayo alikuja nayo Mtume (s.a.w), akaifanya elimu hiyo ni kama mvua nyingi ambayo ndani yake kuna manufaa (faida) kwa ajili ya watu, Na akataja Mtume (s.a.w) mvua kwa kuwa watu wanaihitajia sana, kama ambavyo kupitia, mvua ardhi inapata uhai(uzima), basi vilevile elimu kwani Mwenyezi Mungu (s.w) huzihuisha nyoyo kwa elimu.

Na hakika zimetofautiana athari za mvua kwa kutofautiana na hali halisi ya ardhi ambayo imenyeshelazewa na mvua, kama ilivyopiga picha juu ya jambo hilo hadithi tukufu.

2

basi aina ya kwanza katika ardhi: safi, nzuri yenye rutuba, haina majanga, ni bora zaidi kwa kilimo, mvua imenyeshwa juu ya ardhi hiyo basi ardhi ikanywa vema maji ya mvua hiyo, na ikaotesha mimea-nayo ni jumla ya mimea inayoota ardhini- na nyasi-nayo ni uoto mbichi-, basi ikanufaika Ardhi pindi ilipopata uhai kwa maji, na ikanufaisha wengine pindi ilipootesha vile ambavyo anakula mwanaadamu na wanyama wengineo.

3

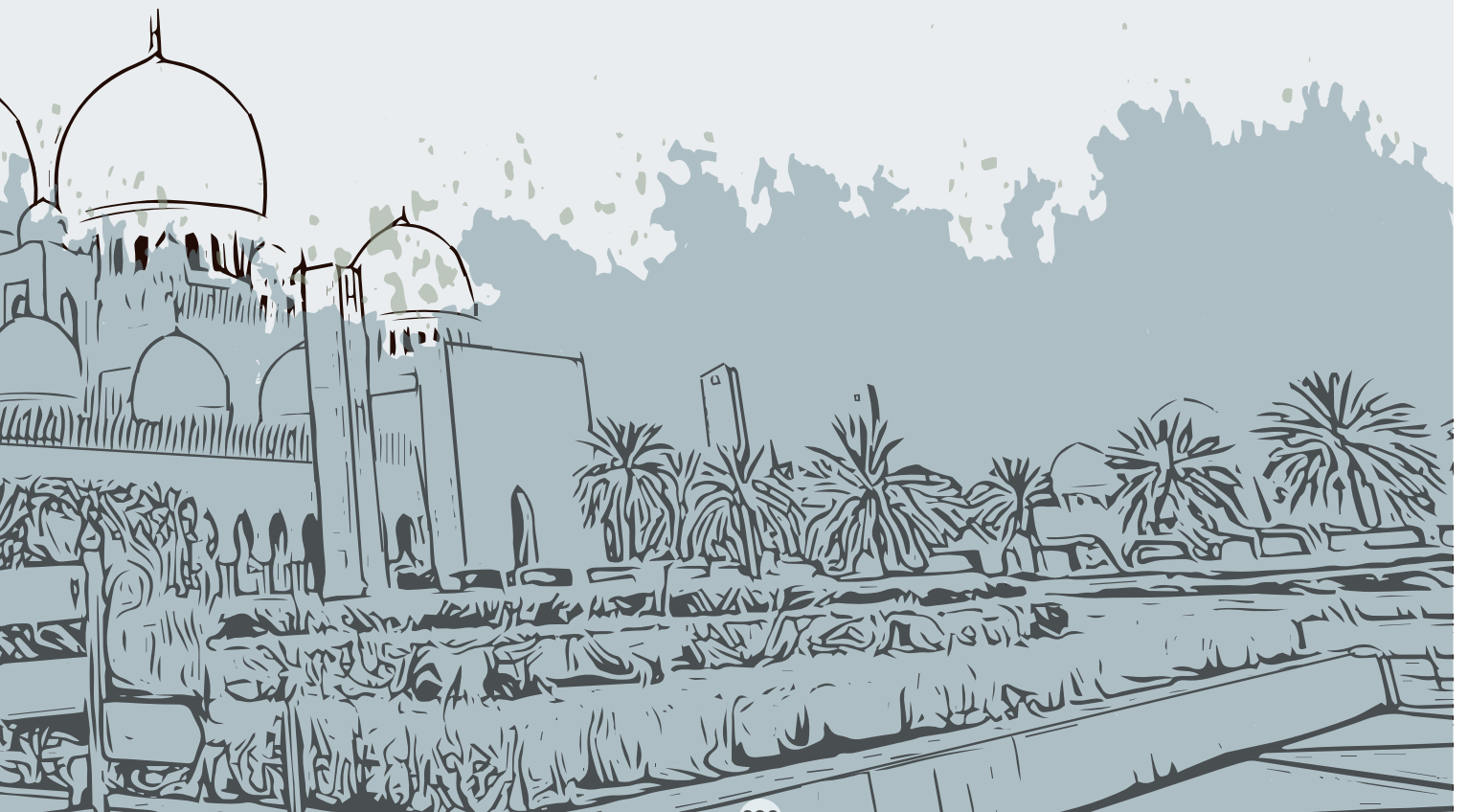
Aina ya pili ya ardhi: ardhi ngumu ambayo sio nzuri sana kwa kilimo, hainywi maji haraka, bali inayahifadhi maji, basi ardhi hiyo hainufaiki kwa maji hayo katika kilimo, na si vinginevyo wananufaika watu kwa ardhi hiyo pindi yanapokusanyika maji ya mvua, basi wanakunywa katika maji hayo na wananywesha wanyama wao na kumwagilizia mazao yao.

4

Na aina ya tatu: Jangwa; yaani: Ardhi iliyosawasawa tambalale, haifai kwa kilimo, wala haitunzi (hifadhi) maji, yenyewe haikunufaika kwa maji na haikurutubika na haikuotesha, wala watu hawakunufaika kwa ardhi hiyo kwa kunywesheleza au kilimo.

5

Kisha akatafsiri Mtume wa Mwenyezi Mungu hiyo hali: basi akataja kwamba aina ya kwanza ni Wanazuoni, ambao walifahamu- na neno fiqhu: Ni kuelewa na kutambua- makusudio ya Mwenyezi Mungu na Makusudio ya Mtume wake (s.a.w), wakayafanyia kazi na wakawafundisha watu wengine. Na aina ya pili: wao wanakua ni njia na sababu ya kuifikisha elimu japokuwa sio katika watambuzi, na aina ya tatu: Ni wale ambao hawakuyakubali aliyokuja nayo Mtume Muhammad (s.a.w) hawakuyahifadhi wala hawakuyafikisha kwa wengine, wala hawakuyafahamu na hawakuyafanyia kazi. Na hawa ndio Makafiri na Waovu ambao wametupilia mbali sheria na mwongozo wa Mwenyezi Mungu (s.w).

Mafunzo

1

Alikua Mtume (s.a.w) ni mbora watu wote kimafunzo, na mwenye uwezo mkubwa wa kubainisha, na alikua na pupa na hamasa juu kuwaongoza watu, basi akapita njia zote kwa ajili ya kufikisha wito wa mola wake, naye hapa: anatoa mifano ya wazi (inayoonekana); kwani kufanya hivyo inaweka karibu maana za kiakili na inasaidia katika kuelewa na kupata maarifa, basi ni juu ya kila mlinganiaji atumie nyezo ambazo zitarahisisha kuelewa kwake na kufuata kwake mafundisho.

2

Hitajio la watu kwenye Elimu kama hitajio la Ardhi kwenye Mvua au zaidi, basi liwe jambo la kwanza ambalo watu wanaomba uongofu kupitia hilo, na litawanufaisha kwalo, na litawatolea huduma na matumizi kwa hilo:ni kusomesha dini ya Mwenyezi Mungu (s.w).

3

Elimu inaota na kumea katika nyoyo nzuri kama ambavyo Nyasi zinastawi katika ardhi nzuri, basi anaetaka Elimu basi asafishe moyo wake kutokana na majanga ya ushirikina na hasadi na kutokujali kwa upumbavu, na arudi kwa Mwenyezi Mungu mtukufu.

4

Katika jambo hilo, amesema ibn taymiyat:” Hakika moyo unapokua mwepesi na mlaini, basi unakua kupokea kwake elimu ni rahisi na wepesi na elimu hutulia ndani yake, na inathibiti na ina athiri, na ukiwa msusuavu wenye vifundo, unakua (moyo huo) kupokea kwake elimu ni kuzito na kugumu. Na lazima pamoja na hayo uwe mtakasifu, msafi, tena uliosalimika ili iwe safi pia elimu ndani yake na uzae matunda mazuri, Na kama si hivyo kama utapokea elimu na ikawa ndani yake kuna uchafu na ubaya, utaharibu uchafu hiyo elimu, na inakua kama ugonjwa katika mazao, ikiwa haukuzuia mbegu kuota, basi huzuia mmea kustawi na kupendeza, na jambo hili liko wazi kwa wenye macho ya mazingatio”⁽¹⁾.

5

Daraja la juu zaidi kwa mwenye kukusanya elimu na matendo pamoja na kusomesha wengine, ni kama ile ardhi nzuri iliyopokea maji na ikaotesha nyasi kwa ajili ya wengine, na wao wako juu ya daraja kutokana na kiwango cha bidii yao, basi wakajitahidi katika kuyatimiza hayo yote.

6

Mtu yeyote Ambaye hakuweza kuwa mwanazuoni basi ahamishe elimu kwa watu wake. Na hakika amesema Mtume Muhammad (s.a.w): “fikisheni kwa niaba yangu japo aya moja” ⁽²⁾. Na huwenda jambo hilo likawa na manufaa zaidi kutoka kwenye ufahamu wao na mafundisho yao pekee, ni kama maneno ya Mtume Muhammad rehma na amani ziwe juu yake: “Basi alioko hapa amfikishie ambaye hayupo, kwani huenda yule atakaefikishiwa akawa ni mwenye kuhifadhi zaidi na kuyafanyia kazi kuliko aliyeyasikia” ⁽³⁾ naye anashiriki katika malipo (thawabu) kwa Yule anaemhamishia elimu.

1 Majmuu' al-Fatawa (9/315, 316).

2 Al-Bukhari (3461), kutoka kwa Abdullah bin Amr bin Al-Aas, Mungu awe radhi nao.

3 Al-Bukhari (1741), kutoka kwa Abu Bakra, Mungu amuwiye radhi.

7

Muda wowote utakapoona uzito katika nafsi yako juu kuukubali mwongozo wa Mwenyezi Mungu (s.w) na mwongozo wa Mtume wake (s.a.w) na kupambana nao kwa midahalo: basi irejee nafsi yako, na uisafishe kutokana na kibri na pumbazo, na uchukuwe tahadhari usiwe miongoni mwa wale watu aliowaelezea Mwenyezi Mungu mtukufu: “Nitawapotosha na kuwaweka mbali na hoja (dalili) zangu ambao wanafanya kiburi katika ardhi pasina haki ya kufanya hivyo, na wanapoona hoja na dalili zangu hawazikubali, na wanapoona njia ya uongofu hawaifanyi ni njia ya kufuatwa, na wanapoona njia ya upotevu wanaifanya kua ni njia ya kufuatwa, hayo ni kwa sababu wao wamekanusha na wamepinga hoja (dalili zetu) na wakawa kunako hoja hizo ni wenye kughafilika” ⁽¹⁾.

Amesema mshairi:

Watu bora ni wale waliopewa elimu, kwani wao ni waelekezi kwa wenye kutafuta uongofu.

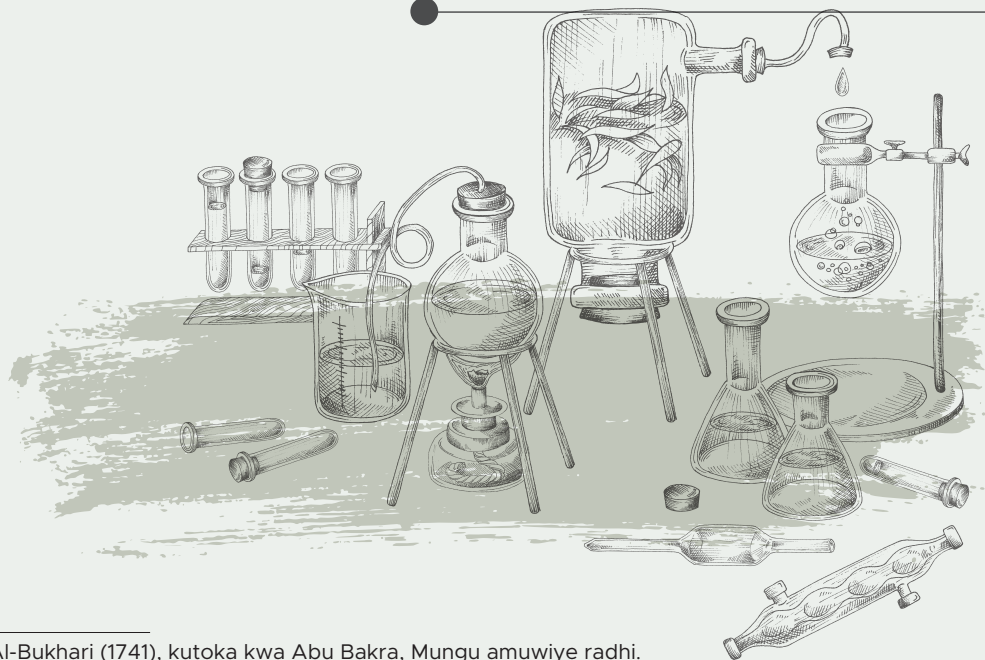
Na thamani ya mtu hutokana na yale anayoyatenda vizuri, na wasiojuwa huwa ni maadui wa wenye elimu.

Basi simama imara katika elimu wala usitafute badala, kwani watu wote ni wafu na wenye elimu hubaki hai.

Amesema mwingine:

Kuwa katika watu ni msomi au mwenye kutafuta elimu = au msikilizaji mzuri kwani elimu ni vazi la kifahari

jifunze kitu katika kila fani wala usiwe mjinga asiejua chochote = kwani mtu huru hufahamu mambo mengi.

1 Al-Bukhari (1741), kutoka kwa Abu Bakra, Mungu amuwiye radhi.

